

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

© Ministerstwo Sprawiedliwości, www.gov.pl/sprawiedliwosc [Translation already published on the official website of the Polish Ministry of Justice]. Permission to re-publish this translation has been granted by the Polish Ministry of Justice for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC

© Ministerstwo Sprawiedliwości, www.gov.pl/sprawiedliwosc [Tłumaczenie zostało już opublikowane na oficjalnej stronie Ministerstwa Sprawiedliwości]. Zezwolenie na publikację tego tłumaczenia zostało udzielone przez Ministerstwo Sprawiedliwości wyłącznie w celu zamieszczenia w bazie Trybunału HUDOC

EUROPEJSKI TRYBUNAŁ PRAW CZŁOWIEKA

CZWARTA SEKCJA

SPRAWA CHRUŚCIŃSKI przeciwko POLSCE

(Skarga nr 22755/04)

WYROK

STRASBURG

6 listopada 2007 r.

OSTATECZNY

06/02/2008

*Wyrok stał się ostateczny w okolicznościach wskazanych w art. 44 ust. 2 Konwencji.
Może podlegać korekcie wydawniczej.*

WYROK W SPRAWIE CHRUŚCIŃSKI PRZECIWKO POLSCE

W sprawie Chruściński przeciwko Polsce,

Europejski Trybunał Praw Człowieka (Czwarta Sekcja), zasiadając jako Izba w składzie:

Pan J. CASADEVAL, *Przewodniczący*

Pan G. BONELLO,

Pan K. TRAJA,

Pan S. PAVLOVSKI,

Pan L. GARLICKI,

Pani L. MIJOVIĆ,

Pan J. ŠIKUTA,

oraz Pani F. ARACI, *Zastępca Kanclerza Sekcji*

obradując na posiedzeniu zamkniętym w dniu 9 października 2007 r., wydaje następujący wyrok, który został przyjęty w tym dniu.

POSTĘPOWANIE

1. Sprawa wywodzi się ze skargi (nr 22755/04) przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej wniesionej do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w dniu 28 maja 2004 r., na podstawie art. 34 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności („Konwencja”), przez obywatela polskiego, pana Sławomira Chruścińskiego („skarżący”).

2. Skarżący, któremu przyznano pomoc prawną, był reprezentowany przez pana J. Brydaka, prawnika praktykującego w Warszawie. Polski Rząd („Rząd”) reprezentowany był przez swojego pełnomocnika, pana Jakuba Wołasiewicza z Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

3. W dniu 16 września 2005 r. Przewodniczący Sekcji zdecydował o zakomunikowaniu skargi Rządowi. Zgodnie z postanowieniami art. 29 ust. 3 Konwencji zdecydowano o łącznym rozpoznaniu meritum skargi i jej dopuszczalności.

FAKTY

I. OKOLICZNOŚCI SPRAWY

4. Skarżący urodził się w 1975 r. i mieszka w Wyględach, w Polsce.

A. Tymczasowe aresztowanie

5. W dniu 2 kwietnia 2003 r. skarżący został zatrzymany przez policję. W tym samym dniu Prokurator Rejonowy w Warszawie przedstawił skarżącemu zarzut pomocy w sprzedaży dwóch skradzionych samochodów w ramach działania w zorganizowanej grupie przestępczej. Skarżący został pouczone o przysługującym mu na podstawie art. 313 Kodeksu postępowania karnego prawie żądania pisemnego uzasadnienia postanowienia o przedstawieniu zarzutu.

WYROK W SPRAWIE CHRUŚCIŃSKI PRZECIWKO POLSCE

6. W dniu 4 kwietnia 2003 r. Sąd Rejonowy w Warszawie zastosował w stosunku do skarżącego tymczasowe aresztowanie w związku z uzasadnionym podejrzeniem popełnienia zarzucanych przestępstw. Sąd uznał, iż zastosowanie tymczasowego aresztowania było konieczne dla zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania z uwagi na obawę, że skarżący będzie wpływał na świadków.

7. W dniu 18 czerwca 2003 r. Prokurator Rejonowy złożył wniosek o przedłużenie tymczasowego aresztowania skarżącego. We wniosku prokurator wskazał 138 czynności śledczych, które winny zostać przeprowadzone w stosunku do 23 podejrzanych. W związku z powyższym w dniu 27 czerwca 2003 r. Sąd Rejonowy przedłużył tymczasowe aresztowanie skarżącego, opierając się w szczególności na dowodach uzyskanych od jednego ze współoskarżonych.

8. Swoją następny wniosek o przedłużenie tymczasowego aresztowania z dnia 19 września 2003 r. prokurator oparł na obszernym materiale dowodowym uzyskanym od 7 świadków i biegłego. Sąd przychylił się do wniosku w dniu 30 września 2003 r.

9. W dniu 29 grudnia 2003 r. Sąd Rejonowy w Warszawie ponownie przedłużył tymczasowe aresztowanie skarżącego.

10. W dniu 6 listopada 2003 r. Prokurator Rejonowy w Warszawie postanowił o uzupełnieniu zarzutów przedstawianych skarżącemu o kilka innych przestępstw dotyczących handlu skradzionymi samochodami. Skarżący ponownie został pouczone o prawie żądania pisemnego uzasadnienia postanowienia, z którego to prawa nie skorzystał.

11. W dniu 26 marca 2004 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie zdecydował, na wniosek prokuratury apelacyjnej, o dalszym stosowaniu tymczasowego aresztowania wobec skarżącego. W uzasadnieniu swej decyzji sąd, obok istnienia uzasadnionego podejrzenia popełnienia przez skarżącego zarzucanych mu czynów, wskazał na złożoność sprawy, surowość grożącej skarżącemu kary oraz potrzebę zabezpieczenia prawidłowego toku śledztwa.

12. W dniach 25 czerwca i 28 grudnia 2004 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie przedłużył tymczasowe aresztowanie skarżącego. Sąd przypomniał podstawy wskazane we wcześniejszych postanowieniach o tymczasowym aresztowaniu skarżącego. Ponadto wskazał na szczególną złożoność sprawy, która uzasadniała długość prowadzonego śledztwa. Sąd oparł się w szczególności na dowodach zebranych przez prokuraturę oraz odniósł się w swoim orzeczeniu do zeznań świadków i wyjaśnień współoskarżonych, które zostały dołączone do akt sprawy.

13. W dniu 13 grudnia 2004 r. prokurator zadecydował o odłączeniu zarzutów stawianych skarżącemu i 16 współoskarżonym oraz wyłączeniu jego sprawy do odrębnego postępowania.

14. W dniu 22 grudnia 2004 r. do Sądu Rejonowego w Warszawie wpłynął akt oskarżenia. Skarżący został oskarżony o popełnienie 12 przestępstw, w szczególności handel skradzionymi samochodami oraz podrabianie tablic rejestracyjnych w ramach działania w zorganizowanej grupie przestępczej.

15. W dniu 18 marca 2005 r. ponownie przedłużono tymczasowe aresztowanie skarżącego. Wnioski skarżącego o zwolnienie oraz jego zażalenia na postanowienia o przedłużeniu tymczasowego aresztowania nie przyniosły rezultatu.

WYROK W SPRAWIE CHRUŚCIŃSKI PRZECIWKO POLSCE

16. Postępowanie sądowe rozpoczęło się 18 kwietnia 2005 r. Od tego momentu posiedzenia odbywały się w regularnych odstępach czasu. W październiku 2005 r. skarżący i prokurator zawarli porozumienie w przedmiocie przyznania się oraz dobrowolnego poddania się przez skarżącego karze.

17. Na rozprawie w dniu 10 listopada 2005 r. sąd wydał wyrok akceptujący uzgodnienia skarżącego z prokuraturą, zgodnie z którym skarżący dobrowolnie zaakceptował karę 3 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności oraz karę grzywny. W tym samym dniu skarżący został zwolniony z aresztu.

18. Skarżący nie złożył apelacji od wyroku, który stał się prawomocny 18 listopada 2005 r.

B. Dostęp do akt sprawy

19. W dniach 9 marca i 3 września 2004 r. skarżący, reprezentowany przez obrońcę, złożył wniosek o zezwolenie na zapoznanie z aktami sprawy.

20. Prokurator Rejonowy w Warszawie odmówił udzielenia zgody odpowiednio w dniach 24 marca i 15 września 2004 r. Uzasadnienia obydwu decyzji były identyczne. Prokurator odniósł się do faktu, że postępowanie przygotowawcze było w toku, zaś z uwagi na fakt, że sprawa dotyczyła zorganizowanej grupy przestępczej, dokumenty zawarte w aktach sprawy nie powinny być ujawnione dopóki wszyscy podejrzani nie zostali zatrzymani i nie zostały im przedstawione zarzuty. Jako ostatni powód prokurator wskazał fakt, że większość materiałów dowodowych została zaklasyfikowana jako tajne, co „automatycznie uniemożliwiało udzielanie zezwoleń na dostęp do nich”.

21. Skarżący złożył zażalenia na obie decyzje, zarzucając że był pozbawiony wolności przez ponad rok i przez ten okres nie miał dostępu do akt sprawy. Powyższe stanowiło naruszenie jego prawa do obrony sprzecznie z Europejską Konwencją Praw Człowieka.

22. W dniach 12 maja i 2 listopada 2004 r. Prokurator Apelacyjny w Warszawie oddalił zażalenia na decyzje odpowiednio z dnia 24 marca i 15 września. W jednakowo uzasadnionych postanowieniach Prokurator Apelacyjny uznał, że w pewnych okolicznościach interes śledztwa może ograniczać prawo oskarżonego do obrony. Z uwagi na powyższe skarżący w niniejszej sprawie nie powinien był uzyskać dostępu do akt. Dodatkowo w postanowieniu z dnia 2 listopada 2004 r. prokurator stwierdził:

„Odnosnie przywołanej [przez skarżącego] Konwencji stwierdzić należy, że nadrzędnym celem prowadzonego postępowania jest wyjaśnienie wszelkich okoliczności przestępstwa i wykrycie sprawców. Jest to cel konkretny, a poprzez jego realizację działania organów ścigania i sądowniczych zmierzają do zapewnienia przestrzegania porządku prawnego oraz bezpieczeństwa państwa i jego obywateli. Nie jest zatem intencją Konwencji naruszanie tych zasad poprzez absolutyzację praw obywateli wchodzących w konflikt z prawem. Przedwczesne ujawnienie materiału dowodowego w konkretnej sprawie może uniemożliwić osiągnięcie powyżej wymienionych celów postępowania...”.

23. W dniu 6 grudnia 2004 r. obrońca skarżącego zapoznał się z aktami sprawy. Skarżącemu zezwolono na dostęp do akt pomiędzy 6 i 14 grudnia 2004 r.

WYROK W SPRAWIE CHRUŚCIŃSKI PRZECIWKO POLSCE

II. WŁAŚCIWE PRAWO KRAJOWE

24. Kodeks postępowania karnego z 1997 r., który wszedł w życie 1 września 1998 r., definiuje tymczasowe aresztowanie jako jeden z tzw. środków zapobiegawczych.

25. Bardziej szczegółową analizę odpowiedniego prawa krajowego przedstawiono w wyrokach Trybunału w sprawach *Kudła przeciwko Polsce* [WI], nr 30210/96, § 75, ETPC 2000-XI i *Celejewski przeciwko Polsce*, nr 17584/04, §§ 22 i 23, 4 maja 2006 r.

26. Art. 156 § 5 kodeksu dotyczy dostępu do akt w czasie prowadzonego śledztwa. Przewiduje on, że:

„Jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, w toku postępowania przygotowawczego stronom, obrońcom, pełnomocnikom i przedstawicielom ustawowym udostępnia się akta, umożliwia sporządzanie odpisów i kserokopii oraz wydaje odpłatnie uwierzytelnione odpisy lub kserokopie tylko za zgodą prowadzącego postępowanie przygotowawcze. Za zgodą prokuratora akta w toku postępowania przygotowawczego mogą być w wyjątkowych wypadkach udostępnione innym osobom”.

27. Zgodnie z art. 313 § 3:

„Podejrzany może do czasu zawiadomienia go o terminie zaznajomienia z materiałami śledztwa żądać podania mu ustnie podstaw zarzutów, a także sporządzenia uzasadnienia na piśmie, o czym należy go pouczyć. Uzasadnienie doręcza się podejrzanemu i ustanowionemu obrońcy w terminie 14 dni”.

PRAWO

I. ZARZUCANE NARUSZENIE ART. 5 UST. 3 KONWENCJI

28. Skarżący zarzucił, że długość stosowanego wobec niego tymczasowego aresztowania była nadmierna. Powołał się na przepis art. 5 ust. 3 Konwencji, który brzmi:

„Każdy zatrzymany lub aresztowany zgodnie z postanowieniami ustępu 1 lit c) niniejszego Artykułu (...) ma prawo być sądzony w rozsądnym terminie albo zwolniony na czas postępowania. Zwolnienie może zostać uzależnione od udzielenia gwarancji zapewniających stawienie się na rozprawę”.

29. Rząd nie zgodził się z tym zarzutem.

A. Dopuszczalność

38. Trybunał zauważył, że przedmiotowa skarga nie jest oczywiście bezzasadna w rozumieniu art. 35 ust. 3 Konwencji. Następnie zauważył, że nie jest niedopuszczalna z jakichkolwiek innych przyczyn. W związku z tym musi zostać uznana za dopuszczalną.

B. Meritum

1. Stanowiska stron

31. Skarżący podniósł, że był tymczasowo aresztowany przez nieuzasadniony okres. Zarzucił, że jego sprawa nie była tak skomplikowana, jak twierdził Rząd, ponieważ tylko mały fragment śledztwa odnosił się do zarzutów przeciwko niemu. Ponadto procedura przedłużania tymczasowego aresztowania wobec niego była automatyczna, zaś uzasadnienia decyzji w powyższym przedmiocie zawierały domniemania niepoparte żadnymi dowodami.

Skarżący utrzymywał, że podstawy jego aresztu nie były odpowiednie i wystarczające oraz że władze nie wykazały wymaganego stopnia staranności.

32. Rząd uważał, że stosowane wobec skarżącego tymczasowe aresztowanie spełniało wymogi określone w art. 5 ust. 3 Konwencji. Było uzasadnione „odpowiednimi” oraz „wystarczającymi” powodami. W szczególności uzasadnieniem był ciężar zarzutów przedstawionych skarżącemu, który był oskarżony o udział w zorganizowanej grupie przestępczej. Ponadto Rząd podkreślił skomplikowany charakter sprawy, która wymagała uzyskania opinii biegłego. W tym kontekście Rząd wskazał, że akta sprawy w momencie wniesienia aktu oskarżenia liczyły 82 tomy.

Rząd argumentował, że władze krajowe wykazały się należyłą starannością, wymaganą w sprawach przeciwko osobom tymczasowo aresztowanym, zaś długość tymczasowego aresztowania skarżącego była odpowiednia do wyjątkowego stopnia skomplikowania sprawy.

2. Ocena Trybunału

(a) Zasady ustalone w orzecznictwie Trybunału

33. Trybunał przypomina, że zasady ogólne dotyczące prawa „do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki albo zwolnienia w trakcie procesu”, gwarantowanego art. 5 ust. 3 Konwencji, zostały określone w wielu poprzednich wyrokach Trybunału (zob. między innymi: *Kudła przeciwko Polsce* [WI], nr 30210/96, § 110 i ast., ETPC 2000 - XI i *McKay przeciwko Wielkiej Brytanii* [WI], nr 543/03 §§ 41-44, ETPC 2006-..., z dalszymi odniesieniami).

(b) Zastosowanie zasad w okolicznościach niniejszej sprawy

34. Trybunał zauważa po pierwsze, że skarżący był tymczasowo aresztowany pomiędzy 2 kwietnia 2003 r., kiedy został zatrzymany, a 10 listopada 2005 r., kiedy wydano wyrok w jego sprawie i został zwolniony. Tymczasowe aresztowanie trwało zatem 2 lata, 7 miesięcy i 10 dni.

35. W swoich postanowieniach o tymczasowym aresztowaniu władze opierały się co do zasady, obok uzasadnionego podejrzenia przeciwko skarżącemu, na 3 podstawach, mianowicie (1) powadze zarzutów przedstawionych skarżącemu, (2) surowości kary grożącej skarżącemu, która czyniła prawdopodobnym, że skarżący mógłby utrudniać tok postępowania karnego oraz (3) konieczności zabezpieczenia

prawidłowego toku postępowania, mając w szczególności na uwadze ryzyko wpływania skarżącego na świadków.

36. Skarżący został oskarżony i skazany za przestępstwo handlu skradzionymi samochodami, popełnione w ramach działania w zorganizowanej grupie przestępczej (zob. par. 5 i 17 powyżej).

W opinii Trybunału fakt, że sprawa dotyczyła członka zorganizowanej grupy przestępczej winien być brany pod uwagę przy ocenie zgodności z art. 5 ust. 3 Konwencji (zob. *Bąk przeciwko Polsce*, nr 7870/04, § 57, 16 stycznia 2007 r.)

37. Trybunał uznaje, że podejrzenie dotyczące popełnienia przez skarżącego zarzucanych mu czynów mogły początkowo uzasadniać jego tymczasowe aresztowanie. Także potrzeba ustalenia stopnia odpowiedzialności każdego z oskarżonych stanowiła uzasadnioną podstawę stosowania tymczasowego aresztowania wobec skarżącego na jego początkowym etapie.

38. Trybunał zauważa, że władze sądowe oparły się w znacznej mierze na prawdopodobieństwie wymierzenia skarżącemu surowej kary z uwagi na powagę zarzucanych czynów. W tym względzie Trybunał przypomina, że surowość grożącej kary jest istotnym czynnikiem przy ocenie ryzyka ucieczki lub ponownego popełnienia przestępstwa. Trybunał przyznaje, iż mając na uwadze powagę zarzucanych skarżącemu czynów, władze mogły słusznie uznać istnienie początkowo powyższego ryzyka. Jednakże Trybunał wielokrotnie powtarzał, że waga zarzutów nie może sama przez siebie służyć uzasadnieniu długich okresów tymczasowego aresztowania (zob. *Ilijkov przeciwko Bułgarii*, nr 33977/96, §§ 80-81, 26 lipca 2001).

39. Należy zauważyć, że władze sądowe wnioskowały o istnieniu ryzyka wywierania nacisków na świadków oraz utrudniania postępowania opierając się na powadze zarzutów oraz fakcie przedstawienia skarżącemu zarzutu udziału w zorganizowanej grupie przestępczej. W związku z tym Trybunał przypomina, że surowość grożącej kary jest istotnym czynnikiem przy ocenie ryzyka ucieczki lub ponownego popełnienia przestępstwa (zob. *Górski przeciwko Polsce*, nr 28904/02, § 57, 4 października 2005 r.). Trybunał przyznaje, że mając na uwadze ciężar zarzutów przedstawionych skarżącemu, władze mogły słusznie uznać istnienie początkowo powyższego ryzyka.

40. Powyższe rozważania są wystarczające dla Trybunału, by uznać, że biorąc pod uwagę szczególne trudności w rozpoznawaniu sprawy dotyczącej zorganizowanej grupy przestępczej, przesłanki wskazane w uzasadnieniu tymczasowego aresztowania skarżącego były „odpowiednie” i „wystarczające” dla uzasadnienia jego aresztowania przez cały okres 2 lat i 7 miesięcy.

41. Pozostało jeszcze do ustalenia, czy władze krajowe dołożyły „należyte staranności” w prowadzeniu postępowania. W związku z tym Trybunał wskazuje na złożoność niniejszej sprawy karnej. Trybunał odnotowuje ciężar zarzutów przedstawionych skarżącemu, liczbę innych osób oskarżonych w tym samym postępowaniu oraz potrzebę podjęcia specjalnych środków w sprawach dotyczących przestępczości zorganizowanej (zob. *Bąk przeciwko Polsce*, cyt. pow., § 64). Trybunał zauważa, że musiano w toku postępowania zbadać znaczna ilość dowodów. Złożoność sprawy bez wątpienia przedłużyła jej badanie i przyczyniła się do długości tymczasowego aresztowania skarżącego.

WYROK W SPRAWIE CHRUŚCIŃSKI PRZECIWKO POLSCE

42. Następnie Trybunał zauważa brak znaczących okresów beczynności po stronie organów ścigania i sądu rozpoznającego sprawę. Uważa, że potrzeba uzupełniania zarzutów stawianych skarżącemu bez wątpienia wpłynęła na wydłużenie śledztwa oraz że zarzuty mu przedstawiane były poważne i należało podejść do nich z osobną i efektywnie (zob. par. 10 i 13 powyżej). Z tych powodów Trybunał stwierdza, że organy krajowe wykazały się „należyłą starannością” przy prowadzeniu sprawy skarżącego. Zatem nie doszło do naruszenia art. 5 ust. 3 Konwencji.

II. ZARZUCANE NARUSZENIE ART. 5 UST. 4 KONWENCJI

43. Skarżący zarzucił, że w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym od kwietnia 2003 r. do grudnia 2004 r. ani on, ani jego obrońca nie mieli dostępu do akt sprawy. W konsekwencji nie był w stanie skutecznie zaskarżyć decyzji przedłużających jego tymczasowe aresztowanie. Zarzucił naruszenie art. 5 ust. 4 Konwencji, który brzmi:

„Każdy, kto został pozbawiony wolności przez zatrzymanie lub aresztowanie, ma prawo odwołania się do sądu w celu ustalenia bezzwłocznie przez sąd legalności pozbawienia wolności i zarządzenia zwolnienia, jeżeli pozbawienie wolności jest niezgodne z prawem”.

44. Rząd nie zgodził się z tym argumentem.

A. Dopuszczalność

45. Rząd stwierdził, że skarżący nie wykorzystał środków krajowych w odniesieniu do swojego zarzutu, tj. nie złożył skargi konstytucyjnej. Ponadto nie złożył na podstawie art. 313 Kodeksu postępowania karnego wniosku o przedstawienie pisemnego uzasadnienia postanowienia prokuratora rejonowego o przedstawieniu mu zarzutów.

46. Skarżący nie zgodził się z Rządem i podniósł, że nie istniał żaden skuteczny środek, z którego mógłby skorzystać, by złożyć skargę na brak dostępu do akt sprawy. Skarżący utrzymywał, że Rząd nie przedstawił żadnego dowodu lub orzeczenia sądowego, które udowodniłyby, że skarga konstytucyjna mogłaby być uznana za skuteczny środek w rozumieniu art. 35 ust. 1 Konwencji.

47. Trybunał zauważył, że skarżący zarzucił, że ani on, ani jego obrońca nie mieli dostępu do akt sprawy w czasie postępowania przygotowawczego. Skarżący kilkakrotnie zwracał się z wnioskiem o zezwolenie na dostęp do akt sprawy oraz podnosił ten zarzut, opierając się m.in. na Konwencji, w zażaleniach na decyzje prokuratury o odmowie dostępu. W tych okolicznościach Trybunał uznał, że Rząd nie wykazał, w jaki sposób żądanie przedstawienia pisemnego uzasadnienia przedstawionych skarżącemu zarzutów mogłoby stanowić remedium na decyzje prokuratury odmawiające skarżącemu dostępu do akt.

48. Ponadto Trybunał uznaje, iż przeświadczenie Rządu, że skarga konstytucyjna na podstawie art. 156 Kodeksu postępowania karnego winna być uznana za skuteczne remedium dla skargi opartej na art. 5 ust. 4 Konwencji nie

zostało umotywowane. Trybunał przypomina, że art. 35 ust. 1 Konwencji, który przewiduje regułę wykorzystania środków krajowych, reguluje rozkład ciężaru dowodu. To na Rządzie, który podnosi niewykorzystanie środka, spoczywa przekonanie Trybunału, że przedmiotowy środek był skuteczny, dostępny tak w teorii, jak i w praktyce w danym czasie, przez co należy rozumieć, że był dostępny, był w stanie zapewnić zadośćuczynienie skarżącemu co do zarzutów podniesionych w skardze oraz oferował rozsądne perspektywy powodzenia (zob. *Selmouni przeciwko Francji* [WI], nr 25803/94, § 76, ETPC 1999-V i *Mifud przeciwko Francji* (dec.), nr 57220/00, § 15, ETPC 2002-VIII). Rząd nie przedstawił żadnych przykładów konkretnych spraw, z których wynikałoby, że skarga konstytucyjna w kontekście skarg podobnych do tej skarżącego stanowiłaby skuteczny środek.

49. Zgodnie z powyższym Trybunał odrzuca wstępny sprzeciw Rządu. Następnie zauważa, że skarga nie jest oczywiście bezzasadna w rozumieniu art. 35 ust. 3 Konwencji oraz że nie jest niedopuszczalna z jakichkolwiek innych przyczyn. Trybunał zatem uznaje ją za dopuszczalną.

B. Meritum sprawy

1. Stanowisko stron

50. Skarżący podniósł, iż odmowa przez władzę przyznania jemu i jego obrońcy dostępu do akt sprawy naruszyła jego prawo do obrony oraz zasadę równości broni. Utrzymywał, że pierwszy wniosek o zezwolenie na zapoznanie się z aktami sprawy przeciwko niemu został złożony przez jego obrońcę już 17 kwietnia 2003 r. Jednakże został on oddalony, tak samo jak i wszystkie jego pozostałe wnioski złożone w 2004 r.

51. Skarżący argumentował, że tylko dostęp do akt mógł pozwolić mu skutecznie zaskarżyć postanowienia przedłużające jego tymczasowe aresztowanie. Jego obrona została poważnie osłabiona, mając na uwadze nadzwyczajną długość śledztwa przeciwko niemu, które trwało ponad 20 miesięcy. W tym czasie był pozbawiony wolności oraz nie miał dostępu do zeznań świadków i dokumentów uzyskanych w toku prowadzonego śledztwa.

52. Rząd uważał, że zasada równości broni była gwarantowana w sprawie skarżącego w dostatecznym zakresie. Odmowa przez prokuraturę skarżącemu dostępu do jego akt była zgodna z prawem, uzasadniona okolicznościami sprawy oraz nie ograniczyła prawa skarżącego do powoływania argumentów przemawiających za jego zwolnieniem.

53. Rząd podkreślił, że niniejsza sprawa dotyczyła przestępczości zorganizowanej i była bardzo skomplikowana. Postanowienia prokuratury motywowane były dobrem śledztwa z uwagi na istniejącą obawę, że skarżący może fałszować dowody czy nawet grozić świadkom. Ponadto Rząd podkreślił, iż część akt sprawy zawierała dowody, które zostały zaklasyfikowane jako poufne lub tajne. Skarżący mógł zapoznać się z całością akt w momencie, gdy dobro śledztwa na to pozwoliło.

2. Ocena Trybunału

(a) Zasady ustalone w orzecznictwie Trybunału

54. Trybunał przypomina, że pomimo iż postępowanie oparte na art. 5 ust. 4 nie wymaga takich samych gwarancji jak wymagane w odniesieniu do postępowań karnych i cywilnych na gruncie art. 6 Konwencji, to powinno mieć ono charakter sadowy i zapewniać gwarancje adekwatne do rodzaju pozbawienia wolności będącego przedmiotem badania (zob. np. *Assenov i Inni przeciwko Bułgarii*, wyrok z dnia 28 października 1998 r., Zbiór wyroków i decyzji 1998-VIII, s. 3302, § 162 oraz *Włoch przeciwko Polsce*, skarga nr 27785/95, § 125, ETPC 2000-XI, oba z odniesieniem do *Megyeri przeciwko Niemcom*, wyrok z dnia 12 maja 1992 r., Seria A nr 237-A, s. 11, § 22).

55. Postępowanie musi być kontradiktoryjne oraz musi zawsze zapewniać „równość broni” stron. Bardziej szczegółowo, Trybunał powtarza, że pewien stopień dostępu do akt sprawy, chociażby tylko w zakresie, który umożliwiałyby osadzonemu efektywne podważanie dowodów, na których oparto jego tymczasowe aresztowanie, może być w niektórych przypadkach zapewniany w procedurze dotyczącej kontroli zgodności z prawem tymczasowego aresztowania (zob. *Lamy przeciwko Belgii*, wyrok z dnia 30 marca 1989 r., Seria A nr 151, ss. 16-17, § 29). Te wymogi wywodzone są z prawa do postępowania kontradiktoryjnego, które wynika z art. 6 Konwencji, a oznacza, że w sprawach karnych zarówno prokuratura, jak i obrona, muszą mieć możliwość zapoznania się i ustosunkowania się do stanowisk i dowodów przedłożonych przez drugą stronę. Zgodnie z orzecznictwem Trybunału wynika to z brzmienia art. 6 - a w szczególności z autonomicznego znaczenia nadanego pojęciu „oskarżenie w sprawie karnej” - zgodnie, z którym powyższa regulacja ma zastosowanie również do postępowania przygotowawczego (zob. *Imbrioscia przeciwko Szwajcarii*, wyrok z dnia 24 listopada 1993 r., Seria A nr 275, s. 13, § 36). Należy przez to rozumieć, że w świetle ogromnego wpływu pozbawienia wolności na prawa podstawowe danej osoby, przeprowadzone postępowanie prowadzone zgodnie z art. 5 ust. 4 Konwencji powinno, co do zasady, spełniać w najszerszym możliwym zakresie w okolicznościach toczącego się śledztwa, podstawowe wymogi rzetelnego procesu sądowego, takie jak prawo do postępowania kontradiktoryjnego (zob. *Schops przeciwko Niemcom*, skarga nr 25116/94, 13 lutego 2001 r., § 44, *Lietzow przeciwko Niemcom*, skarga nr 24479/94, 13 lutego 2001 r., § 44).

56. Trybunał przyznaje, że postępowanie przygotowawcze musi być prowadzone skutecznie, co może oznaczać utajnienie części informacji zebranych w jego toku w celu uniemożliwienia podejrzanym fałszowania dowodów oraz zakłócania toku postępowania. Jednakże ten uprawniony cel nie może być realizowany z istotnymi ograniczeniami prawa do obrony. Dlatego informacje mające kluczowe znaczenie dla oceny legalności pozbawienia wolności osoby powinny zostać, w odpowiedni sposób, udostępnione obrońcy podejrzanego (zob. *Lietzow*, cyt. pow., § 42 oraz *Migoń przeciwko Polsce*, skarga nr 24244/94, § 80, 25 czerwca 2002 r.).

(b) Zastosowanie zasad w okolicznościach niniejszej sprawy

57. Przechodząc do szczególnych okoliczności niniejszej sprawy Trybunał zauważa, że skarżący, który został zatrzymany 2 kwietnia 2003 r. nie miał żadnego dostępu do akt sprawy do 6 grudnia 2004 r., ponieważ jego wnioski były oddalane przez prokuraturę. W późniejszym terminie obrońca skarżącego miał możliwość zapoznania się z aktami sprawy po raz pierwszy. Tym samym przez okres ponad 20 miesięcy, w czasie których skarżący był tymczasowo aresztowany, ani on ani jego obrońca nie uzyskali dostępu do akt (zob. paragrafy 19-23).

58. W czasie tego okresu jedynymi dokumentami, które zostały im przedłożone były postanowienie o przedstawieniu skarżącemu zarzutów oraz postanowienia o zastosowaniu i przedłużeniu tymczasowego aresztowania. Doręczono im również wnioski prokuratury o zastosowanie i przedłużanie tymczasowego aresztowania skarżącego. Składając zażalenia przeciwko powyższym postanowieniom, skarżący nie miał możliwości zbadania dowodów, na których opierała się prokuratura i sądy oraz podważania ustaleń opartych na zebranych materiale dowodowym. Skarżący był pozbawiony dostępu do akt sprawy podczas całego etapu śledztwa zważywszy, że akt oskarżenia został złożony w sądzie dopiero w grudniu 2004 r.

59. W związku z powyższym Trybunał zauważa, że prokurator oparł się na bardzo szerokim materiale dowodowym, aby uzasadnić swoje wnioski do sądu o przedłużenie skarżącemu tymczasowego aresztu (zob. powyżej paragrafy 7, 8, 12). Co więcej, sądy, przedłużając tymczasowe aresztowanie skarżącego, opierały istnienie uzasadnionego podejrzenia przeciwko skarżącemu na materiale dowodowym przedstawionym przez prokuraturę. W swych postanowieniach sądy odnosiły się do poszczególnych zeznań świadków oraz innych dowodów zawartych w aktach sprawy. Zarówno skarżący, jak i jego obrońca, nie mieli dostępu do tych dokumentów.

60. Trybunał odnotowuje również argument Rządu, że odmowa przez prokuraturę zezwolenia skarżącemu na dostęp do akt sprawy była uzasadniona tym, że sprawa dotyczyła skomplikowanego śledztwa w przedmiocie kryminalnej działalności zorganizowanej grupy przestępczej oraz że akta zawierały dokumenty niejawne. Jednakże Trybunał powtarza, że skuteczne prowadzenie śledztwa, chociażby miało uprawniony cel, nie może być realizowane kosztem istotnych ograniczeń prawa do obrony skarżącego, który wraz ze swym obrońcą został pozbawiony dostępu do całości akt jego sprawy przez okres ponad 20 miesięcy.

61. Trybunał uważa, że dla skarżącego i jego prawnika dostęp do akt i zbadanie dokumentów był niezbędny w celu podważenia legalności aresztowania skarżącego, a następnie przedłużania jego tymczasowego aresztowania. Dokumenty, które zostały udostępnione skarżącemu, nie zapewniły wystarczającej podstawy do odniesienia się do argumentów, na których oparł się sąd i prokuratura, biorąc pod uwagę w szczególności szybko rosnącą liczbę zebranych dowodów, na które organy powołały się w swoich postanowieniach o przedłużeniu tymczasowego aresztowania skarżącego (zob. *Migoń*, cyt. pow., § 86).

62. W świetle powyższego, mając na uwadze znaczny okres czasu, przez który ani skarżący, ani jego obrońca nie mieli dostępu do żadnych dokumentów z akt sprawy, Trybunał uważa, że skarżący nie mógł skutecznie wykonywać swojego prawa do obrony w postępowaniu dotyczącym kontroli legalności jego tymczasowego aresztowania. Ponadto prokurator znał całe akta. Tym samym

postępowanie nie zapewniło równości broni i nie było prawdziwie kontryktoryjne (zob. *Lamy przeciwko Belgii*, cyt. pow., § 29).
W związku z tym doszło do naruszenia art. 5 ust. 4 Konwencji.

III. ZASTOSOWANIE ART. 41 KONWENCJI

63. Artykuł 41 Konwencji stanowi:

„Jeśli Trybunał stwierdzi, że nastąpiło naruszenie Konwencji lub jej Protokołów, oraz jeśli prawo wewnętrzne zainteresowanej Wysokiej Układającej się Strony pozwala tylko na częściowe usunięcie konsekwencji tego naruszenia, Trybunał orzeka, gdy zachodzi potrzeba, słuszne zadośćuczynienie pokrzywdzonej stronie”.

A. Szkoda

64. Skarżący domagał się kwoty 10 000 euro tytułem poniesionej szkody majątkowej i niemajątkowej.

65. Rząd zakwestionował to żądanie.

66. Trybunał nie dostrzega żadnego związku przyczynowego między stwierdzonym naruszeniem i domniemaną szkodą majątkową; w związku z tym odrzuca to roszczenie. Z drugiej strony przyznaje skarżącemu kwotę 1000 euro tytułem zadośćuczynienia za szkodę niemajątkową.

B. Koszty i wydatki

67. Skarżący, który był reprezentowany przez pełnomocnika i któremu przyznano pomoc prawną z Rady Europy, nie wniósł żadnego roszczenia dotyczącego poniesionych kosztów i wydatków.

C. Odsetki za zwłokę

68. Trybunał uznaje za właściwe, by odsetki z tytułu zwłoki były ustalone według marginalnej stopy procentowej Europejskiego Banku Centralnego, plus trzy punkty procentowe.

Z TYCH PRZYCZYN TRYBUNAŁ JEDNOGŁOŚNIE

1. *Uznaje* skargę za dopuszczalną;
2. *Uznaje*, że nie doszło do naruszenia art. 5 ust. 3 Konwencji;
3. *Uznaje*, że doszło do naruszenia art. 5 ust. 4 Konwencji;
4. *Orzeka*
(a) że pozwane państwo ma wypłacić skarżącemu, w ciągu trzech miesięcy od dnia, kiedy wyrok stanie się ostateczny zgodnie z art. 44 ust. 2 Konwencji, kwotę 1000 euro (jeden tysiąc euro) z tytułu szkody niemajątkowej, przeliczoną na złote polskie

WYROK W SPRAWIE CHRUŚCIŃSKI PRZECIWKO POLSCE

według kursu z dnia zapłaty, plus jakikolwiek podatek, który może zostać pobrany od tej sumy.

(b) że od wygaśnięcia powyższego trzymiesięcznego terminu do momentu zapłaty za cały okres zwłoki płatne od tej sumy będą odsetki zwykłe obliczone według marginalnej stopy procentowej Europejskiego Banku Centralnego plus trzy punkty procentowe;

5. *Oddala* pozostałą część roszczenia skarżącego o zadośćuczynienie.

Sporządzono w języku angielskim i obwieszczono pisemnie dnia 6 listopada 2007 r., zgodnie z Regulą 77 § 2 i 3 Regulaminu Trybunału.

Fatoş ARACI
Zastępca Kanclerza

Josep CASADEVALL
Przewodniczący